

Małgorzata Celuch

Organy szkoły

– zadania, kompetencje, korzyści ze współpracy

116 problemowych sytuacji z omówieniem

67 obszarów współpracy organów

55 dokumentów: uchwał, regulaminów

Organy szkoły

– zadania, kompetencje,
korzyści ze współpracy

116 problemowych sytuacji z omówieniem

67 obszarów współpracy organów

55 dokumentów: uchwał, regulaminów

Autor:

Małgorzata Celuch

Opracowanie odpowiedzi i porad:

**Małgorzata Celuch,
Wanda Pakulniewicz,
Leszek Zalesny
Bożena Winczewska**

Redakcja:

Agnieszka Stebelska

Kierownik grupy wydawniczej:

Sebastian Watras

Wydawca:

Tomasz Chojecki

Projekt graficzny okładki:

Norbert Bogajczyk

Korekta:

Zespół

Koordynator produkcji:

Mariusz Jezierski

Druk:

MDruk

Skład i łamanie:

Raster studio, Norbert Bogajczyk

ISBN 978-83-269-1910-7

Copyright by Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.
Warszawa 2012

Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

ul. Łotewska 9a, 03-918 Warszawa,

tel.22 518 29 29, faks 22 617 60 10, e-mail: cok@wip.pl

NIP: 526-19-92-256, KRS: 0000098264 – Sąd rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie,
XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego,
Wysokość kapitału zakładowego 200.000 zł.

Publikacja „Organy szkoły – zadania, kompetencje, korzyści ze współpracy” została przygotowana z zachowaniem najwyższej staranności i wykorzystaniem wysokich kwalifikacji, wiedzy oraz doświadczenia jej twórców. Zaproponowane w niej wskazówki, porady i interpretacje dotyczą sytuacji typowych. Ich zastosowanie w konkretnym przypadku może wymagać dodatkowych, pogłębionych konsultacji. Opublikowane rozwiązania nie mogą być traktowane jako oficjalne stanowisko organów i urzędów państwowych. W związku z powyższym autorzy, konsultanci oraz redakcja nie mogą ponosić odpowiedzialności prawnej za zastosowanie zawartych w publikacji „Organy szkoły – zadania, kompetencje, korzyści ze współpracy” wskazówek, przykładów, informacji itp. do konkretnych przypadków.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
--------------------	---

CZĘŚĆ I:

RADA SZKOŁY	9
--------------------------	---

Powołanie rady szkoły	11
------------------------------------	----

- ▶ Trzy podstawowe błędy związane z powoływaniem rady
- ▶ Skład i wybory do rady szkoły

Działalność rady szkoły	16
--------------------------------------	----

- ▶ Współpraca rad szkół
- ▶ Współpraca rady szkoły z dyrektorem
- ▶ Rada rodziców a rada szkoły
- ▶ Przygotowanie do rozpoczęcia działalności

Kompetencje rady szkoły	19
--------------------------------------	----

- ▶ Kompetencje z ustawy o systemie oświaty
- ▶ Kompetencje z innych aktów prawnych
- ▶ Fundusze rady szkoły

CZĘŚĆ II:

RADA RODZICÓW	23
----------------------------	----

Rola rady rodziców w szkole	25
--	----

- ▶ Rada rodziców po nowelizacji przepisów oświatowych

Skład i wybory do rady rodziców	26
--	----

- ▶ Wybory do rady rodziców

Działalność i dokumentacja rady rodziców	30
---	----

- ▶ Współpraca rady rodziców z dyrektorem
- ▶ Współpraca rad rodziców

Kompetencje rady rodziców	36
--	----

- ▶ Kompetencje stanowiące rady rodziców
- ▶ Szczegółowe kompetencje opiniodawcze rady rodziców

Fundusze rady rodziców	39
▶ Zasady wydatkowania funduszy	43
▶ Działalność finansowo-gospodarcza	47
CZĘŚĆ III:	
SAMORZĄD UCZNIOWSKI	51
Powołanie samorządu uczniowskiego	53
Regulamin samorządu uczniowskiego	54
Kompetencje i uprawnienia samorządu uczniowskiego	55
▶ Kompetencje stanowiące samorządu uczniowskiego	55
▶ Kompetencje opiniotwórcze samorządu uczniowskiego	56
▶ Pozostałe uprawnienia samorządu uczniowskiego	56
▶ Fundusze samorządu uczniowskiego	58
Władze i opiekun samorządu uczniowskiego	58
▶ Sekcje w ramach samorządu uczniowskiego	59
▶ Przewodniczący samorządu szkolnego	61
▶ Opiekun samorządu uczniowskiego	61
CZĘŚĆ IV:	
RADA PEDAGOGICZNA	65
Utworzenie i działanie rady pedagogicznej	67
▶ Regulamin rady pedagogicznej	68
Uchwały rady pedagogicznej	69
▶ Tryb podejmowania uchwał	70
Zebrania rady pedagogicznej	71
Protokół z zebrania rady pedagogicznej	74
▶ Wnoszenie poprawek do protokołu	76
▶ Przechowywanie i zabezpieczanie protokołów	77
▶ Udostępnianie protokołów	78

Kompetencje rady pedagogicznej	79
▶ Zadania rady pedagogicznej dotyczące statutu szkoły	85
▶ Wpływ rady pedagogicznej na obsadę stanowiska dyrektora	86

CZĘŚĆ V:

DYREKTOR SZKOŁY	87
------------------------------	----

Kwalifikacje wymagane na stanowisku dyrektora	89
--	----

Konkurs na dyrektora szkoły	97
--	----

Powierzenie funkcji dyrektora szkoły	101
---	-----

Zakres obowiązków dyrektora szkoły	103
---	-----

Dyrektor szkoły a organy zewnętrzne	109
--	-----

▶ Organ prowadzący	109
--------------------------	-----

▶ Organ nadzoru	116
-----------------------	-----

Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły	119
---	-----

Dyrektor szkoły jako pracodawca	123
--	-----

▶ Zatrudnianie nowego pracownika	124
--	-----

▶ Zwalnianie nauczycieli	127
--------------------------------	-----

▶ Awans zawodowy nauczycieli	130
------------------------------------	-----

Dyrektor szkoły funkcjonariuszem publicznym	134
--	-----

▶ Odpowiedzialność prawna	136
---------------------------------	-----

Dyrektor szkoły jako menedżer	138
--	-----

Zakres odpowiedzialności dyrektora szkoły	139
--	-----

Sposób formułowania decyzji dyrektora	141
--	-----

▶ Zarządzenie dyrektora	141
-------------------------------	-----

▶ Komunikaty dyrektora szkoły	143
-------------------------------------	-----

Czas pracy dyrektora szkoły	144
Urlop wypoczynkowy dyrektora	147
CZĘŚĆ VI:	
WSPÓŁPRACA ORGANÓW WEWNĘTRZNYCH SZKOŁY	149
Zadania i kompetencje organów szkoły	151
CZĘŚĆ VII:	
DOKUMENTACJA ORGANÓW SZKOŁY	175
Przykładowe dokumenty rady szkoły	179
▶ Regulamin rady szkoły	180
▶ Uchwały rady szkoły	184
Przykładowe dokumenty rady rodziców	189
▶ Regulamin rady rodziców	190
▶ Uchwały rady rodziców	199
▶ Plan pracy rady rodziców	208
Przykładowe dokumenty samorządu uczniowskiego	209
▶ Regulamin samorządu uczniowskiego	210
▶ Plan pracy samorządu	214
Przykładowe dokumenty rady pedagogicznej	217
▶ Regulamin rady pedagogicznej	218
▶ Uchwały rady pedagogicznej	227
▶ Plan pracy rady pedagogicznej	247
Przykładowe dokumenty dyrektora szkoły	251
▶ Komunikaty i zarządzenia dyrektora	252
CZĘŚĆ VIII:	
PODSTAWA PRAWNA	273

WSTĘP

Wszystkim członkom społeczności szkolnej powinno zależeć na tym, by szkoła funkcjonowała jak najlepiej. Przede wszystkim dla dobra dzieci, ale także dla poczucia bezpieczeństwa rodziców. Mają oni prawo oczekiwać od szkoły zapewnienia uczniom bezpieczeństwa, wysokiego poziomu nauczania, właściwego ukierunkowywania rozwoju dziecka, zaangażowania nauczycieli w kształtowanie charakterów młodych ludzi, rozwijania ich zainteresowań i pasji.

Do dobrego funkcjonowania szkoły nie wystarczy jednak zaangażowanie samego dyrektora. **W dobrej szkole powinna istnieć świadomość współodpowiedzialności za szkołę wszystkich, od których ona zależy: uczniów, ich rodziców i pracowników.** Każde z tych środowisk posiada w szkole swoją reprezentację: rodzice mogą się zaangażować w pracę rady rodziców, uczniowie w pracę samorządu uczniowskiego, nauczyciele tworzą radę pedagogiczną, a wszystkie te środowiska łączy rada szkoły. Każdy z organów wewnętrznych szkoły może odgrywać bardzo ważną rolę w życiu szkoły, zależy to od ich chęci i zaangażowania.

Poukładana współpraca, znajomość kompetencji i wspólne działania wszystkich organów pozwolą rozwijać szkołę, wpłyną pozytywnie na jej promocję, poprawę wizerunku, podniosą jakość kształcenia.

Kompendium wiedzy o organach wewnętrznych szkoły:

- radzie szkoły,
- radzie rodziców,
- samorządzie uczniowskim,
- radzie pedagogicznej i
- dyrektorze szkoły

to **kompleksowe informacje na temat:**

- sposobu ich tworzenia,
 - finansowania,
 - wyborów,
 - kadencji,
 - zasad działania,
 - współpracy,
 - zadań i celów,
 - uprawnień i obowiązków,
 - katalogu kompetencji stanowiących i opiniodawczych
- ze ściśle opisanymi terminami wykonania zadań oraz podstawami prawnymi, które je regulują.

Ponadto książka zawiera **wzory wszystkich dokumentów związanych z działalnością tych organów:**

- uchwały,
- opinie,
- regulaminy,
- procedury,
- plany pracy.

W książce znaleźć też można **wyczerpujące informacje na temat pracy dyrektora szkoły:**

- jak zostać dyrektorem szkoły,
- prawa, obowiązki, zakres odpowiedzialności,
- czas pracy, urlopy, finanse.

Dodatkowo kompendium wiedzy zawiera:

- mnóstwo przykładów współpracy organów,
 - sytuacje z życia szkolnego,
- w których taka współpraca i wzajemna znajomość przez organy swoich kompetencji korzystnie wpływa na:
- rozwój szkoły,
 - jej wizerunek i odbiór wśród uczniów, rodziców i środowiska lokalnego,
 - uporządkowanie i ułatwienie pracy społeczności szkolnej.

CZĘŚĆ I: RADA SZKOŁY

Do dobrego funkcjonowania szkoły nie wystarczy zaangażowanie samego dyrektora. Aby szkoła działała sprawnie, wszystkie wewnętrzne organy muszą ze sobą współpracować. Pomoże to podejmować szybkie, sprawne decyzje, zapobiegać sytuacjom kryzysowym, wspólnie działać na rzecz dobra dzieci. W każdej szkole powinna istnieć świadomość współodpowiedzialności za szkołę wszystkich, od których ona zależy: uczniów, ich rodziców i pracowników. Aby rodzice, dzieci, nauczyciele i dyrektor mogli współpracować, wymieniać się informacjami, pomysłami i usprawnić pracę szkoły, **warto powołać w szkole radę szkoły**. Nie jest to organ obligatoryjny, jednak jego funkcjonowanie przyniesie wiele korzyści.

POWOŁANIE RADY SZKOŁY

► Rada szkoły stanowi **forum porozumienia całej społeczności szkolnej**: nauczycieli, uczniów i rodziców, służące rozwiązywaniu wszystkich spraw wewnątrzszkolnych. Rada szkoły jest **najwyższym organem wewnętrznym szkoły** o charakterze uchwałodawczym i opiniodawczym.

► Rada szkoły jest **organem fakultatywnym**, co oznacza, że szkoła nie ma obowiązku jego powoływania. Powołanie odbywa się na podstawie art. 50 ust. 1 UoSO. Może powstać:

- 1) **z inicjatywy dyrektora szkoły** lub
- 2) **na wniosek rady rodziców**, a także
- 3) **na wniosek samorządu uczniowskiego** – w przypadku gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (art. 51 ust. 9 UoSO).

Rada rodziców zwróciła się z podaniem do dyrektora szkoły o powołanie rady szkoły. Rada pedagogiczna wydała negatywną opinię w tej sprawie. Czy zasadne jest powoływanie w małej szkole podstawowej rady szkoły?

**Z ŻYCIA
SZKOŁY**

Wystąpienie rady rodziców z wnioskiem o powołanie rady szkoły **zobowiązuje dyrektora szkoły do podjęcia czynności zmierzających do jej powstania** (art. 51 ust. 9 UoSO). **Ani stanowisko rady pedagogicznej w tej sprawie, ani wielkość szkoły nie mogą być podstawą do podważania zasadności jej powołania.** Rady szkoły nie powołuje się jedynie w tych szkołach, w których ze względu na specyfikę organizacji pracy i zadania nie ma możliwości wyłonienia stałej reprezentacji rodziców lub uczniów (art. 52 ust. 1 UoSO).

Jeśli rada rodziców wystąpiła z wnioskiem o powołanie rady szkoły, dyrektor powinien zorganizować w szkole zebranie rady pedagogicznej i spotkanie rodziców uczniów szkoły w celu wyłonienia ich przedstawicieli do rady szkoły.

► Rady szkoły nie można powołać w szkołach, w których ze względu na specyfikę organizacji pracy i zadania **nie ma możliwości wyłonienia stałej reprezentacji rodziców i uczniów** (art. 52 ust. 1 UoSO). W szkołach, w których rada szkoły nie została powołana, jej zadania wykonuje rada pedagogiczna.

PRAKTYCZNA

RADA

Całą procedurę związaną z organizacją rady szkoły musi **przeprowadzić dyrektor szkoły**, nawet jeśli ma ona powstać z inicjatywy rodziców czy uczniów. Rada rodziców lub samorząd uczniowski (w przypadku gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych) składa jedynie wnioski do dyrektora szkoły, wówczas **dyrektor zobowiązany jest wykonać czynności mające na celu zorganizowanie powstania rady szkoły** w kierowanej przez siebie placówce. Na tym etapie nie wymaga to zaangażowania ze strony rodziców ani uczniów, aż do momentu wyboru kandydatów (reprezentantów) do składu rady szkoły.

TRZY PODSTAWOWE BŁĘDY ZWIĄZANE Z POWOŁYWANIEM RADY

- ▶ Zdarza się, że **dyrektorzy próbują uniknąć konieczności tworzenia rady szkoły**, w sposób nie zawsze zgodny z prawem. Dyrektorzy tłumaczą czasem, że jako organ jednoosobowy dyrektor jest w kierowanej przez siebie placówce odpowiedzialny za wszystko, co się dzieje na terenie szkoły i wszędzie, gdzie szkoła organizuje zajęcia i zadania. Mając świadomość jednoosobowej odpowiedzialności, nie chcą się godzić na ograniczanie decyzyjności.
- ▶ W większości jednak przypadków **rodzice piszący wnioski o utworzenie rady szkoły** nie mają na celu ograniczania władzy dyrektora, lecz **pomoc w usuwaniu nieprawidłowości**. Jeżeli rodzice podejmują trud zaangażowania się w sprawę szkoły, to najprawdopodobniej zamierzają swoimi działaniami poprawić sytuację szkolną, wspomóc dyrektora w jego pracy, wzmocnić współpracę z nauczycielami – poprzez stworzenie organu umożliwiającego wspólną pracę. W zdecydowanej większości sytuacji rodzicom zależy na tym, by szkoła działała na najwyższym poziomie.
- ▶ W konsekwencji **dyrektorzy unikając utworzenia rady szkoły, stosują pomysły, które są bezprawne:**

POMYSŁ I: OKREŚLONY CZAS NA POWOŁANIE RADY

Najczęściej dyrektorzy nie chcąc tworzyć rady szkoły, starają się sprawę możliwie **najbardziej odwlec w czasie** i przekonać rodziców, że postępowanie związane z powołaniem rady szkoły trwa zbyt długo, wniosek wpłynął zbyt późno i procedurę można rozpocząć dopiero z początkiem roku szkolnego.

ZGODNIE Z PRAWEM: Utworzenie rady szkoły **nie jest czasochłonne i nie musi być organizowane w określonym czasie** – nie ma żadnych tego typu rygorów w ustawie o systemie oświaty.

POMYSŁ II: WALNE ZGROMADZENIE RODZICÓW

Kolejnym sposobem stosowanym przez dyrektorów szkół w celu uniknięcia rady szkoły w swojej placówce jest **żądanie zwołania walnego zgromadzenia rodziców i poddania wniosku o powołanie rady szkoły** pod głosowanie ogółu rodziców.

ZGODNIE Z PRAWEM: Ustawa o systemie oświaty wyraźnie mówi, iż do utworzenia w szkole rady szkoły **wystarczy wniosek rady rodziców** i nie wolno dyrektorowi oczekiwać wypowiedzi wszystkich rodziców w formie walnego zgromadzenia, ankiet czy głosowania. Rada rodziców stanowi reprezentację ogółu rodziców, wybraną w demokratycznych wyborach i ma prawo podejmowania decyzji w imieniu ogółu rodziców, także w kwestii wniosku o powołanie rady szkoły.

POMYSŁ III: BRAK ZGODY RADY PEDAGOGICZNEJ

Zdarza się również, że dyrektor odmawia utworzenia rady szkoły, twierdząc, iż **rada pedagogiczna nie wyraziła zgody**.

ZGODNIE Z PRAWEM: Rada pedagogiczna **nie ma prawa wyrażania zgody** w tej kwestii. Ustawa o systemie oświaty nie przewiduje poddawania

pod głosowanie wniosku rady rodziców. Rada rodziców jest organem całkowicie niezależnym, działającym na podstawie uchwalonego przez siebie trybu pracy. Wniosek o utworzenie rady szkoły złożony przez radę rodziców nie podlega żadnemu dodatkowemu głosowaniu czy opiniowaniu przez żaden inny organ szkoły. Zobowiązuje natomiast dyrektora szkoły do podjęcia konkretnych działań w kierunku utworzenia rady szkoły.

SKŁAD I WYBORY DO RADY SZKOŁY

► W skład rady szkoły wchodzi, zgodnie z art. 51 ust. 1 UoSO:

- 1) **nauczyciele** – wybrani przez ogół nauczycieli szkoły,
- 2) **rodzice** – wybrani przez ogół rodziców uczniów,
- 3) **uczniowie** – wybrani przez ogół uczniów szkoły.

Rada szkoły powinna liczyć **co najmniej 6 osób** – przepisy określają tylko liczbę minimalną, rada szkoły może więc składać się z większej liczby przedstawicieli (art. 51 ust. 2 UoSO). Dodatkowo też statut szkoły może przewidywać możliwość **rozszerzenia składu rady o członków niebędących nauczycielami, uczniami ani ich rodzicami** (art. 51 ust. 2 UoSO).

► W radzie szkoły powinna być **jednakowa liczebność przedstawicieli wszystkich środowisk** szkolnych, czyli tyle samo nauczycieli, rodziców i uczniów (art. 51 ust. 1 UoSO).

► Od tej zasady istnieje jednak **kilka wyjątków**, tzn.:

- 1) w skład rady szkoły **nie wchodzi uczniowie** (art. 51 ust. 1a UoSO):
 - przedszkoli,
 - szkół podstawowych (chyba że jest to szkoła dla dorosłych),
 - szkół specjalnych,
 - placówek dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim,
 - szkół i placówek, w których nie funkcjonują samorządy uczniowskie (ze względu na konieczność stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, a także ze względów wychowawczych, opiekuńczych i resocjalizacyjnych);

- 2) w **gimnazjach dla dzieci i młodzieży** udział uczniów w radzie szkoły **nie jest obowiązkowy** (art. 51 ust. 1b UoSO), z czego wynika, że obowiązkowo w składzie rady szkoły znajdują się uczniowie gimnazjum dla dorosłych;
- 3) w szkołach, w których **nie tworzy się rad rodziców, udział rodziców w radzie szkoły nie jest obowiązkowy** (art. 51 ust. 1c UoSO), np. rodzice nie wchodzi w skład rady szkoły lub placówki w następujących typach publicznych szkół i placówek:
 - w szkołach dla dorosłych,
 - w przedszkolach i szkołach przy zakładach opieki zdrowotnej,
 - w szkołach przy zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich,
 - w szkołach przy zakładach karnych,
 - w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych takich jak domy dziecka, świetlice, pogotowia opiekuńcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
 - w ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych.

Największą trudnością w pracy rady szkoły jest zapis ustawy o systemie oświaty mówiący o **członkostwie uczniów w składzie rady**. Ustawodawcy chodziło o **reprezentację młodzieży**, jednak nierzadko przedstawiciele uczniów pełnią w radzie szkoły funkcję jedynie dekoracyjną. Zarówno nauczyciele, jak i rodzice mają wiele zahamowań przed informowaniem uczniów o licznych sprawach dotyczących szkoły. Wynika to z faktu, że rada szkoły opiniuje różne kwestie, np. odwołanie ze stanowiska wicedyrektora szkoły, ustalenie oceny pracy dyrektora szkoły czy wnioski dyrektora w sprawach odznaczeń, nagród i innych wyróżnień dla nauczycieli. Należy jednak zwrócić uwagę, że **ustawodawca wykluczył możliwość członkostwa w radzie uczniów szkół podstawowych, a obecność w radzie uczniów gimnazjum pozostaje decyzją dorosłych**. A zatem członkami rady mogą być w większości uczniowie pełnoletni lub niewiele młodszy. Poza tym można tak zorganizować pracę rady, by uczniowie nie uczestniczyli w spotkaniach omawiających sprawy najbardziej delikatne, w których rozwiązanie pozostali członkowie rady nie chcieliby ich angażować. Dodatkowo można **w regulaminie działalności rady szkoły określić rodzaje spraw**, w których rozpatrywaniu nie biorą udziału przedstawiciele uczniów (art. 51 ust. 5a UoSO). Jak dowodzą przykłady niektórych szkół – udział uczniów w pracach rady szkoły może przynieść bardzo korzystne konsekwencje, warto więc wypracować takie procedury i metody wspólnej pracy, które pozwoliłyby znaleźć dla młodzieży optymalne warunki do działania.

► **Tryb wyboru** członków rady szkoły określa statut szkoły (art. 51 ust. 3 UoSO). Przepisy nie precyzują sposobu przeprowadzania wyborów do rady szkoły, pozostawiając decyzyjność w tym względzie szkole.

► Kadencja rady szkoły powinna **trwać 3 lata** (art. 51 ust. 4 UoSO). Statut szkoły może dopuszczać dokonywanie corocznej zmiany jednej trzeciej składu rady.

PRAKTYCZNA

W większości szkół **dokonywanie corocznej zmiany części składu rady jest po prostu konieczne**, gdyż w większości szkół nauka trwa 3 lata (gimnazja, licea, zasadnicza szkoła zawodowa). Co roku szkołę kończą uczniowie najstarszych klas, a więc co roku część członków rady traci status ucznia, a także ich rodzice tracą możliwość bycia członkami rady szkoły.

DZIAŁALNOŚĆ RADY SZKOŁY

► Jako organ wewnętrzny szkoły rada szkoły działa według określonych zasad. Przede wszystkim musi posiadać **regulamin swojej działalności**. Regulamin ma ogromne znaczenie w działalności rady, szczególnie dlatego, że rada jest kadencyjna oraz zachodzą częstsze zmiany w składzie ze względu na uczniów kończących szkołę w trakcie trwania kadencji.

► Rada szkoły samodzielnie uchwała regulamin oraz **wybiera przewodniczącego** (art. 51 ust. 5 UoSO). Wszystkie zebrania rady szkoły muszą być protokołowane. Przewodniczący rady szkoły może zapraszać na posiedzenia rady za zgodą lub na wniosek rady inne osoby z głosem doradczym (art. 51 ust. 7 UoSO).

WSPÓŁPRACA RAD SZKÓŁ

► Rady szkół mogą **porozumiewać się ze sobą, ustalając zasady i zakres wspólnego działania** (art. 51 ust. 8 UoSO). Przepisy prawa nie określają zakresu i form współpracy – wszystko jest decyzją rad szkół. Dzięki współpracy rady mogą:

- 1) **planować wspólne projekty**, np. dotyczące innowacji i eksperymentów pedagogicznych,
- 2) **realizować wspólne cele**, np. szkoły kształcące w podobnych zawodach mogą się wspierać w staraniach o otwarcie nowego kierunku kształcenia – mają

możliwość korzystania ze wspólnych opinii dotyczących rynku pracy dającego zatrudnienie w tym zawodzie, zapotrzebowania na dany zawód, zainteresowania danym zawodem wśród gimnazjalistów i ich rodziców.

WSPÓŁPRACA RADY SZKOŁY Z DYREKTOREM

► Dyrektor szkoły nie jest członkiem rady szkoły, ale powinien z nią ściśle współpracować dla dobra placówki. **Może też uczestniczyć w posiedzeniach rady z głosem doradczym** (art. 51 ust. 6 UoSO). Obecność dyrektora na posiedzeniach rady szkoły w bardzo wielu sytuacjach jest niezwykle pożądana, gdyż dyrektor:

- 1) zna prawo oświatowe i warunki działalności szkoły,
- 2) ma doświadczenie w zarządzaniu placówką,
- 3) potrafi doradzić i wyrazić fachową opinię.

Rada szkoły jest organem suwerennym i nie można dopuścić do sytuacji, w której dyrektor wpływa na pracę rady szkoły, kieruje nią albo zmienia jej ustalenia. **Wypracowane przez radę szkoły decyzje są dla dyrektora wiążące.**

RADA RODZICÓW A RADA SZKOŁY

► Jak wykazują statystyki – **rady szkół są coraz rzadziej spotykane w polskim systemie oświaty**. Pomimo dużych kompetencji, ogromnych możliwości kształtowania życia szkoły przez rodziców i uczniów jest ich coraz mniej. Nawet jeśli rodzice wiedzą o zasadach działania rady szkoły, często nie angażują się w jej pracę ani nie inicjują jej powstania, zdając sobie sprawę z czasochłonności, jakiej wymaga właściwe funkcjonowanie takiego organu szkoły.

Rodzice często nie rozróżniają rady rodziców od rady szkoły. Uważają, że skoro w szkole istnieje rada rodziców, to za jej pośrednictwem można poruszyć wszystkie kwestie ważne dla rodziców i nie ma potrzeby powoływania kolejnego organu. Jednak **rada szkoły i rada rodziców to zupełnie odrębne organy szkoły.**

► Różnic pomiędzy radą rodziców a radą szkoły jest wiele:

- 1) rada szkoły to organ mający znaczące **kompetencje mogące realnie wpływać na kształt pracy szkoły**, podczas gdy rada rodziców to organ jedynie opiniodawczo-doradczy,
- 2) rady rodziców są obowiązkowe, a **rady szkoły nie są obligatoryjne** w żadnej szkole,
- 3) w skład rad rodziców wchodzi przedstawiciele rodziców uczniów uczących się w danej szkole, a w skład rady szkoły wchodzi nie tylko **przedstawiciele rodziców, ale także przedstawiciele nauczycieli i uczniów**.
- 4) **dyrektor szkoły musi się liczyć z decyzjami rady szkoły**, uznać wszystkie uchwały rady szkoły, natomiast opinie i propozycje rady rodziców nie są dla dyrektora wiążące,
- 5) **kompetencje** rady rodziców i rady szkoły są zupełnie inne,
- 6) **regulacje prawne** także są różne dla rady szkoły i rady rodziców.

PRZYGOTOWANIE DO ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI

► Rada szkoły może być tylko niepotrzebną fikcją albo organem przynoszącym szkole bardzo konkretne i wymierne korzyści. Aby działała jak najlepiej, należy dobrze przemyśleć i ustalić **plan działań**.

KROK 1. Trzeba zacząć od **przeanalizowania obecnej sytuacji szkoły** i ustalić:

- 1) jakie sfery działań szkoły wymagają interwencji rady szkoły,
- 2) jakie są priorytety szkoły i zgodnie z nimi precyzyjnie określić cele i zadania na dany rok szkolny oraz cele długoterminowe.

PRAKTYCZNA

Członkowie rady szkoły powinni dokonać **rozeznania we własnym środowisku**. Dzięki temu na pierwszym posiedzeniu rady jej członkowie mieliby sugestie od uczniów, nauczycieli i rodziców, np.:

- **przedstawiciele nauczycieli** podnoszą temat na posiedzeniu rady pedagogicznej,
- **przedstawiciele rodziców** przeprowadzają ankietę podczas wywiadówki,
- **przedstawiciele uczniów** przeprowadzają ankietę wśród uczniów, np. przy pomocy samorządów klasowych, które zobowiązują do dostarczenia danych z poszczególnych klas.

KROK 2. Kolejny etap to **ustalenie celów i zadań rady szkoły** w poszczególnych obszarach życia szkoły. Najlepiej, by rada szkoły **zaprosiła na zebranie dyrektora**, aby poznać możliwości i jego opinię. Być może niektóre pomysły będzie należało zmodyfikować, gdyż np. dyrektor podjął już jakieś kroki w tym kierunku i nie ma potrzeby ich dublowania, a z innych trzeba będzie zupełnie zrezygnować, gdyż pomysły rady szkoły były już wcześniej realizowane przez dyrektora i nie przyniosły efektu.

Wyznaczając cele rady szkoły, należy pamiętać, że planowane działania powinny być rzeczywiście potrzebne, że mają przynieść konkretne efekty i są możliwe do osiągnięcia w konkretnym czasie, np. w ciągu semestru lub roku szkolnego.

KROK 3. Mając ustalone cele, trzeba **ustalić sposoby ich realizacji**, tzn.:

- 1) określić, jakie kroki mają zostać poczynione i wyznaczyć terminy poszczególnych zadań,
- 2) rozdzielić zadania i ustalić osoby odpowiedzialne za poszczególne czynności,
- 3) ustalić formy pracy.

KROK 4. Ostatni etap to **uzgodnienie form monitorowania i ewaluacji zaplanowanego procesu** oraz osiągniętych efektów. W tej kwestii także należy ustalić zasady, terminy i osoby odpowiedzialne za poszczególne czynności. Rada szkoły musi też przemyśleć i ustalić sposoby przedstawiania wyników pracy rady szkoły społeczności szkolnej.

KOMPETENCJE RADY SZKOŁY

KOMPETENCJE Z USTAWY O SYSTEMIE OŚWIATY

► Rada szkoły **uczestniczy w rozwiązywaniu spraw wewnętrznych szkoły**, a także (art. 50 ust. 2 UoSO):

- 1) uchwała statut szkoły lub placówki,
- 2) z własnej inicjatywy ocenia sytuację oraz stan szkoły,
- 3) przedstawia wnioski w sprawie rocznego planu finansowego środków specjalnych,

- 4) może występować do organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą z wnioskami o zbadanie i dokonanie oceny działalności szkoły, jej dyrektora lub innego nauczyciela w niej zatrudnionego – wnioski te mają dla organu charakter wiążący,
- 5) występuje z wnioskami do dyrektora, rady pedagogicznej, organu prowadzącego oraz do wojewódzkiej rady oświatowej, w szczególności w sprawach organizacji zajęć pozalekcyjnych i przedmiotów nadobowiązkowych,
- 6) opiniuje projekt planu finansowego,
- 7) opiniuje plan pracy szkoły,
- 8) opiniuje projekty innowacji i eksperymentów pedagogicznych,
- 9) **opiniuje inne sprawy istotne dla szkoły.**

W kwestii działalności rady szkoły ustawa o systemie oświaty zawiera zapis: „**opiniuje inne sprawy istotne dla szkoły**”. To bardzo ważny i silny przywilej. Te „istotne sprawy” nie są bowiem w ustawie o systemie oświaty doprecyzowane, a słowo „istotne” może być interpretowane różnorodnie, jeśli chodzi o jego zakres – nie można jednoznacznie określić, które sprawy związane ze szkołą są istotne, a które nie.

Oznacza to, że **rada szkoły może sama rozstrzygnąć, co jest dla niej istotne i czym trzeba się w danej szkole zająć**. Podobnie jeśli pojawi się sytuacja wymagająca rozstrzygnięcia – rada szkoły może uznać, że jest to sprawa istotna dla szkoły i podjąć decyzję o zajęciu się nią. W ten sposób katalog spraw, na które może mieć wpływ rada szkoły, znacznie się powiększa i będzie odmienny dla każdej szkoły, w zależności od potrzeb każdej z nich i spraw, które wynikną w trakcie roku szkolnego.

KOMPETENCJE Z INNYCH AKTÓW PRAWNYCH

► Kompetencje rady szkoły oprócz ustawy o systemie oświaty opisują również inne akty prawne. **Katalog zadań rady szkoły przedstawia tabela:**

Rada szkoły opiniuje	Podstawa prawna
plan finansowy szkoły	art. 50 ust. 2 pkt 2 UoSO
plan pracy szkoły	art. 50 ust. 2 pkt 4 UoSO

Rada szkoły opiniuje	Podstawa prawna
zatwierdzenie kandydatury ucznia do wniosku o przyznanie stypendium Prezesa Rady Ministrów	§ 2 ust. 4 rozporządzenia RM z 14 czerwca 2005 r.
projekty innowacji i eksperymentów pedagogicznych w szkole	art. 50 ust. 2 pkt 4 UoSO
powierzenie stanowiska dyrektora szkoły, gdy konkurs nie wyłonił kandydata albo do konkursu nikt się nie zgłosił	art. 36a ust. 4 UoSO
przedłużenie powierzenia stanowiska dyrektora szkoły/placówki	art. 36a ust. 14 UoSO
powierzenie stanowiska wicedyrektora lub innego stanowiska kierowniczego w szkole	art. 37 ust. 1 UoSO
odwołanie ze stanowiska wicedyrektora lub z innego stanowiska kierowniczego w szkole	art. 37 ust. 1 UoSO
wnioski dyrektora w sprawach odznaczeń, nagród i innych wyróżnień dla nauczycieli	art. 39 ust. 3 pkt 3 UoSO
ustalenie oceny pracy dyrektora szkoły	art. 6a ust. 7 KN
propozycje wskazujące formy realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego	§ 3 ust. 2 rozporządzenia MEN z 9 sierpnia 2011 r.
wnioski o przyznanie uczniom stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania	§ 3 ust. 1 rozporządzenia RM z 14 czerwca 2005 r.
prowadzenie w szkołach podstawowych o współczynniku zmianowości co najmniej 2 zajęć przez pięć lub sześć dni w tygodniu przez cały rok szkolny albo stosowanie przemiennego systemu organizacji tygodnia pracy	§ 4 ust. 2 rozporządzenia MENiS z 18 kwietnia 2002 r.
organizację tygodnia pracy w innych szkołach niż szkoły wymienione w punkcie wyżej	§ 4 ust. 3 rozporządzenia MENiS z 18 kwietnia 2002 r.
ustalenie dodatkowych dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych	§ 5 ust. 1 rozporządzenia MENiS z 18 kwietnia 2002 r.
ustalenie dodatkowych dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych, innych niż ww.	§ 5 ust. 4 rozporządzenia MENiS z 18 kwietnia 2002 r.

FUNDUSZE RADY SZKOŁY

► W celu wspierania działalności statutowej szkoły lub placówki rada szkoły może **gromadzić fundusze z dobrowolnych składek oraz innych źródeł**. Zasady wydatkowania funduszy rady szkoły powinien określać regulamin jej działalności (art. 50 ust. 3 UoSO).

Z ŻYCIA SZKOŁY

Jestem przewodniczącą rady rodziców w szkole podstawowej, w której działa także rada szkoły. Rada rodziców do tej pory nie prowadziła gospodarki finansowej, gdyż rzekła się jej na początku swojej działalności na rzecz rady szkoły. Obecnie rada rodziców chce podjąć się gromadzenia funduszy z dobrowolnych składek rodziców i innych źródeł, lecz spotkała się z głosami krytyki ze strony rady szkoły i dyrektora. Czy zasadne jest prowadzenie tego typu działalności przez obie rady w jednej szkole, w świetle art. 50 ust. 3 UoSO, który umożliwia radzie szkoły gromadzenie funduszy z dobrowolnych składek oraz innych źródeł?

Zarówno rada rodziców, jak i rada szkoły **mają prawo do gromadzenia funduszy** z dobrowolnych składek oraz innych źródeł w celu wspierania działalności statutowej szkoły (art. 50 ust. 3 i art. 54 ust. 8 UoSO). Obydwa organy w swoich statutach muszą określić zasady gromadzenia i wydatkowania tych funduszy. **Odpowiedź na pytanie, czy zasadne jest, by obydwa organy gromadziły środki, muszą wypracować same organy w drodze dyskusji.**

Rada rodziców ma prawo zaprzestać dotychczasowej praktyki i w każdej chwili rozpocząć gromadzenie własnych środków, a rada szkoły nie może w tym przeszkodzić. W opisanej sytuacji to rada rodziców musi zdecydować, czy chce gromadzić własne środki, a tym samym utworzyć kolejne źródło środków na potrzeby szkoły.

W podjęciu decyzji mogą pomóc odpowiedzi na pytania:

- 1) Czy dobrowolne składki na rzecz dwóch rad będą pochodziły z tych samych źródeł, np. wpłat rodziców? Czy rodzice „udźwigną” płacenie dwóch składek?
- 2) Czy środki będą przeznaczone przez rady dokładnie na te same cele, czy rady zgodnie ustalą między sobą i zapiszą w regulaminach różne cele?

CZĘŚĆ II: RADA RODZICÓW

Zadaniem szkoły, na każdym etapie edukacyjnym, jest przede wszystkim nauczanie, pomoc w zdobywaniu wiedzy i wykształcenia. Jednak od szkoły oczekuje się również, że będzie pełnił funkcje wychowawcze. Aby to było możliwe, musi istnieć **współpraca pomiędzy szkołą a domem rodzinnym dziecka**. Nauczyciele i rodzice powinni stanowić „wspólny front” w kwestiach związanych z wychowaniem i opieką nad dziećmi oraz zapewnianiu im bezpieczeństwa, we wspólnym dążeniu do tego, by polska szkoła była przyjazna, nowoczesna i bezpieczna. Dlatego też ważne jest, aby rodzice chcieli i mogli współpracować ze szkołą. Rodzice uczniów powinni mieć świadomość, że stanowią ważną część społeczności szkolnej – mogą i powinni mieć wpływ na kształt szkoły. Prawo oświatowe w Polsce daje rodzicom wiele możliwości uczestniczenia w życiu szkoły, do której uczęszcza ich dziecko. Jedną z nich jest możliwość utworzenia w szkole rady rodziców.

ROLA RADY RODZICÓW W SZKOLE

▶ Rada rodziców to **demokratycznie wybrana grupa przedstawicieli rodziców wszystkich uczniów danej szkoły**. Reprezentują oni ogół rodziców w kontaktach:

- 1) z innymi organami szkoły:
 - dyrektorem szkoły,
 - radą szkoły,
 - radą pedagogiczną,
 - samorządem uczniowskim,
- 2) z instytucjami pozaszkolnymi – w ramach swoich kompetencji i zadań,
- 3) z radami rodziców z innych szkół.

Jest to **autonomiczny organ szkoły**, samodzielnie podejmujący uchwały i wydający opinie w obszarach przysługujących mu kompetencji. Rada rodziców nikomu nie podlega, jest organem całkowicie **niezależnym od innych organów szkoły**, w tym od rady pedagogicznej oraz dyrektora szkoły.

RADA RODZICÓW PO NOWELIZACJI PRZEPISÓW OŚWIATOWYCH

▶ Od 1 września 2007 r. obowiązuje nowelizacja ustawy o systemie oświaty z 11 kwietnia 2007 r., która podniosła rangę i zwiększyła rolę rodziców w funkcjonowaniu szkoły. Najważniejsze zmiany to:

- 1) **szersze kompetencje** rad rodziców w szkołach publicznych,
- 2) **obligatoryjne funkcjonowanie** rady rodziców w szkołach i placówkach publicznych,
- 3) **obowiązkowe powoływanie** rady rodziców w każdym roku szkolnym na nowo.

▶ Dnia 14 marca 2011 r. przy Ministrze Edukacji Narodowej zostało powołane **Forum Rodziców**, którego zadaniem jest:

- 1) integracja środowisk rodzicielskich oraz
- 2) stworzenie płaszczyzny do dyskusji i wymiany poglądów we wszystkich sprawach dotyczących polskiej szkoły.

SKŁAD I WYBORY DO RADY RODZICÓW

W szkołach i placówkach działają rady rodziców, które **reprezentują ogół rodziców uczniów danej szkoły** (art. 53 ust. 1 UoSO). Rady rodziców mogą też być powoływane w szkołach niepublicznych.

Z ŻYCIA SZKOŁY

Czy w obliczu nieprawidłowości działań, jakie udowodnił radzie rodziców dyrektor, i rezygnacji kilku członków, dyrektor może zrezygnować z tego organu w swojej szkole?

Absolutnie nie, działania rady rodziców w szkole jest obligatoryjne.

Rada rodziców jest organem autonomicznym – dyrektor nie powołuje rady rodziców i nie ma prawa jej likwidacji. Jeśli w działalności rady ujawniono błędy, należy je naprawić i dalej działać zgodnie z prawem. Jeśli kilku członków rady zrezygnowało z uczestnictwa w niej, należy dokonać wyborów uzupełniających.

► **Wyjątek stanowią** szkoły i placówki, w których **nie tworzy się rad rodziców**, uwzględniając organizację szkoły lub brak możliwości bezpośredniego uczestniczenia w ich działalności reprezentacji rodziców. **Z obowiązku tworzenia rady rodziców zwolnione są** (rozporządzenie MEN z 28 sierpnia 2007 r., rozporządzenie MKiDN z 9 listopada 2007 r.):

- 1) szkoły dla dorosłych,
- 2) szkoły policealne dla młodzieży,
- 3) szkoły przy zakładach opieki zdrowotnej i jednostkach pomocy społecznej,
- 4) szkoły w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich,
- 5) szkoły przy zakładach karnych i aresztach śledczych,
- 6) szkoły pomaturalne bibliotekarskie i animatorów kultury,
- 7) szkoły policealne kształcące w zawodach artystycznych,
- 8) szkolne schroniska młodzieżowe,
- 9) placówki kształcenia ustawicznego, praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego,
- 10) poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- 11) młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii,
- 12) bursy i domy wczasów dziecięcych,
- 13) biblioteki pedagogiczne.

▶ W skład rad rodziców wchodzi (art. 53 ust. 2 UoSO):

- 1) **w szkołach** – po jednym przedstawicielu rad oddziałowych, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danego oddziału;
- 2) **w placówkach** – co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców wychowanków danej placówki;
- 3) **w szkołach artystycznych** – co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danej szkoły.

WYBORY DO RADY RODZICÓW

▶ Wybory do rady rodziców składają się z **dwóch etapów**:

ETAP I: Wybory rad oddziałowych, nazywanych też trójkami klasowymi (art. 53 ust. 2 pkt 1 UoSO), które odbywają się na pierwszym spotkaniu (pierwszej wywiadówce) we wrześniu.

ETAP II: Ustalenie terminu i organizacja pierwszego zebrania przedstawicieli rad oddziałowych w celu **wyboru członków rady rodziców**.

Najczęściej proces wyboru rodziców do rady odbywa się **na zasadach sprzecznych z zapisem ustawowym, gdyż wybory te rzadko są tajne**. W praktyce wybór dokonywany jest na zasadzie oczekiwania, że ktoś sam się zgłosi lub proszenia wychowawcy, żeby rodzice zechcieli się zgłosić. Zwykle po zgłoszeniu się ochotników lub osób zaproponowanych przez innych rodziców, którzy zgodzili się przyjąć funkcję – nauczyciel notuje nazwiska i przechodzi do kolejnego punktu zebrania.

O ile jednak tajne wybory rady oddziałowej są możliwe w klasach starszych, o tyle trudno zorganizować tajne wybory w klasach pierwszych, w których zwykle rodzice we wrześniu jeszcze w ogóle się nie znają, nie znają nawet swoich nazwisk. Intencja ustawodawcy jednak jest słuszna, gdyż **tajna forma przeprowadzania wyborów przyczynia się do demokratyzacji tego obszaru życia szkolnego**.

Problem powołania rady oddziałowej w klasie pierwszej też da się rozwiązać i przeprowadzić zgodnie z prawem. Można bowiem poprosić

